

PAULINA JABŁOŃSKA*

PENALIZACJA ABORCJI W PRAWIE KANONICZNYM I PRAWIE ŚWIECKIM

PENALIZATION OF ABORTION IN CANON AND SECULAR LAW

Abstract. The object of the article is the analysis of law regulations of an abortion in polish law and in canon law. The main goal of the article is to show the motivations by which the legislator was guided when he decided to penalize the act of abortion. The article also shows the differences between penalization of the crime in both law orders. To match the goal, it was necessary to make a characteristic of the regulation in the both law orders according to the applicable law documents. The main of these documents are: the *Law about family planning, protection of an embryo of man and requirements of admissibility of an abortion* (1993.01.07), the *Criminal Code* (1997.06.06) in the polish law order and the *Code of Canon Law* in the canon law order.

Key words: child conceived, abortion, polish law, canonic law, life, health.

Naród, który zabija własne dzieci, staje się narodem bez przyszłości [...]. Prawo do życia nie jest tylko kwestią światopoglądu, nie jest prawem religijnym, ale jest prawem człowieka.

Jan Paweł II, Kalisz 1997

* Paulina Jabłońska – doktor prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego; e-mail: paulina-jablonska7@wp.pl.

Życie ludzkie stanowi jedno z najistotniejszych dóbr w hierarchii dóbr chronionych prawem. To wartość najwyższa, jaką człowiek otrzymuje od Boga i nie ulega wątpliwości, iż jest procesem, który trwa od momentu poczęcia aż do śmierci¹.

Problem aborcji jest zagadnieniem znanym od czasów przed naszą erą. Powody przerwania ciąży były różne². Kościół od początku wyrażał bezkompromisowy sprzeciw wobec uśmiercania, uważając spędzenie płodu za czyn wysoce niemoralny³. Stanowisko Kościoła pozostało w tym względzie niezmiennie na przestrzeni wieków. Człowiek, funkcjonując w określonej rzeczywistości, jest podmiotem oddziaływania dwóch porządków prawnych, które odmiennie regulują zabieg aborcji. Nauka Kościoła katolickiego stanowi, że przerwaniem ciąży jest każdy czyn zmierzający do zabicia nienarodzonego życia.

Państwowy porządek prawny respektuje wartość życia nienarodzonego, wprowadzając jednak pewne wyjątki. Zgodnie z *Ustawą z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży* ustawodawca zezwala na dokonanie aborcji w trzech sytuacjach. Po pierwsze, gdy ciąża jest wynikiem czynu zabronionego, po drugie, gdy ciąża zagraża życiu lub zdrowiu matki i po trzecie, gdy stwierdzono, iż płód posiada ciężkie, nieodwracalne zmiany mogące stanowić zagrożenie jego życia⁴. Kościół jednak nie uwzględnił i nie uznaje przesłanek dopuszczanych przez ustawodawcę państwowego.

Mając na uwadze odmienne regulacje dwóch systemów prawnych, poniżej dokonam analizy zawartych w nich norm dotyczących przerywania ciąży.

1. DEFINICJA ABORCJI

Definiując aborcję na gruncie nauki Kościoła katolickiego, należy zauważyć, iż ani *Kodeks prawa kanonicznego* z 1917 r., ani obecnie obowiązujący, promulgowany w 1983 r., takiej definicji nie podają. Dyskusje doktrynalne prezentowały z jednej strony opinie tych autorów, którzy uważali, iż momentem dokonania przestępstwa aborcji jest moment przerwania ciąży, skutkiem czego jest usunięcie płodu, oraz tych, którzy definiowali aborcję jednoznacznie jako usunięcie niezdolnego do samodzielnego życia płodu z łona matki⁵. Wątpliwości te zostały rozstrzygnięte

¹ A. ZOLL. *Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu*. W: *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz LEX*. T. 2. Komentarz do art. 117-277 KK. Warszawa 2013⁴ s. 249.

² B. CHAZAN, W. SIMON. *Aborcja przyczyny, następstwa, terapia*. Wrocław 2009 s. 53-63.

³ E. WEJBERT-WĄSIEWICZ. *Aborcja w dyskursie publicznym. Monografia zjawiska*. Łódź 2012 s. 41.

⁴ P. GŁUCHOWSKI. *Kanoniczna odpowiedzialność za dokonanie przestępstwa aborcji (kan. 1398) w kontekście przesłanek dopuszczalności przerywania ciąży w prawie polskim*. „Kościół i Prawo” 4 (17) 2015 nr 2 s. 131-149.

⁵ F.X. WERNZ, P. VIDAL. *Ius Canonicum*. T. VII. Romae 1951 s. 546.

przez Papieską Komisję ds. Interpretacji *Kodeksu prawa kanonicznego*, która wskazała, iż pojęcie aborcji to nie tylko usunięcie z łona matki płodu niezdolnego do samodzielnego życia, ale również zabicie płodu dokonane w jakimkolwiek czasie od chwili poczęcia i w jakimkolwiek sposób, co oznacza, że ani metoda, ani sposób dokonania aborcji nie mają znaczenia. „Sposób wykonania zabiegu jest obojętny, liczy się zamiar przestępczy”⁶. Istotny jest natomiast skutek, tj. przerwanie ciąży, czyli śmierć ludzkiego płodu. Komisja zwróciła uwagę na jeszcze inny istotny element definicji aborcji, jakim jest moment jej dokonania, stwierdzając, iż aborcja jest zabójstwem płodu dokonany w jakimkolwiek czasie od jego poczęcia.

Mając na uwadze powyższe, warto zauważyć, iż nie jest aborcją zabójstwo dziecka zdolnego do samodzielnego życia dokonane poza łonem matki. Nie jest również aborcją usunięcie nieżywego płodu, którego śmierć z przyczyn naturalnych bądź na skutek niezamierzonego działania nastąpiła w łonie matki⁷.

W literaturze medycznej aborcja (*interrupcja*) jest specyficznym rodzajem poronienia,

[...] to zakończenie ciąży przed szesnastym tygodniem jej trwania, w wyniku czego następuje wydalenie z jamy macicy jaja płodowego lub jej fragmentów⁸.

Z kolei W. Fijałkowski wskazuje, iż mianem aborcji określa się zamierzone działanie, które niesie za sobą

[...] uśmiercenie dziecka w fazie jego wewnątrzmacicznego rozwoju, nie zagrożone procesem chorobowym, który mógłby spowodować poronienie⁹.

Biorąc pod uwagę powyższe definicje, możemy wnioskować, że aborcja to zabieg medyczny bądź działanie niemające charakteru medycznego, którego efektem jest przerwanie życia ludzkiego w okresie ciąży.

2. ROZWÓJ REGULACJI W ZAKRESIE PRAWNOKARNEJ OCHRONY DZIECKA POCZĘTEGO W POLSCE

W polskim *Kodeksie karnym* z 11 lipca 1932 r.¹⁰ ustawodawca umieścił przestępstwa polegające na zamachu na życie dziecka poczętego. Zgodnie z artykułem 231 k.k. z 1932 r., kobieta spędzająca płód lub pozwalająca na jego spędzenie przez innego człowieka podlegała karze do trzech lat aresztu. Spędzenie płodu za zgodą

⁶ E. SZTAFROWSKI. *Podręcznik prawa kanonicznego*. T. 4. Warszawa 1986 s. 365.

⁷ G. LESZCZYŃSKI. *Aborcja i jej aspekty karne*. „Łódzkie Studia Teologiczne” 10:2001 s. 58-59.

⁸ J. SKRZYPCZAK, T. PISARSKI. *Poronienie (abortus)*. W: *Położnictwo i ginekologia*. Red. T. Pisarski. Warszawa 1996 s. 196-204.

⁹ W. FIJAŁKOWSKI. *Rodzicielstwo zgodne z naturą*. Poznań 1999 s. 148.

¹⁰ *Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. – Kodeks karny*. Dz.U. 1932 nr 60 poz. 571 ze zm.

kobiety przez osobę trzecią bądź udzielenie jej pomocy w tym czynie było karane więzieniem do lat pięciu (art. 232 k.k. z 1932 r.), natomiast gdy spędzenie zostało dokonane bez zgody kobiety, to zgodnie z *Kodeksem karnym* z 1932 r. czyn ten kwalifikowany był jako zbrodnia zagrożona sankcją karną sięgającą do dziesięciu lat więzienia (art. 234 k.k. z 1932 r.). Analogicznej karze podlegał sprawca, który w wyniku swoich działań doprowadził do śmierci kobiety ciężarnej (art. 230 § 2 k.k. z 1932 r.).

Kodeks ten przewidywał również wyjątki od zakazu przerywania ciąży. Zgodnie z treścią art. 231 i 232 k.k. z 1932 r. sprawca nie ponosił odpowiedzialności karnej za wskazane czyny, jeżeli: zabieg był konieczny ze względu na stan zdrowia kobiety ciężarnej albo ciąża była wynikiem przestępstwa – nierządu z nieletnim lub upośledzonym, zgwałcenia, nadużycia stosunku zależności lub wyzyskania krytycznego położenia, kazirodztwa. Dodatkowym warunkiem bezkarności było dokonanie zabiegu przez lekarza¹¹. Warto dodać, że jako bezkarne uznawane było także zachowanie sprawcy w postaci umyślnego zamachu na życie dziecka poczętego w stanie wyższej konieczności (art. 22 k.k. z 1932 r.)¹².

Głównym dobrem chronionym na gruncie *Kodeksu karnego* z 1932 r. było życie dziecka. Obowiązujące wówczas normy chroniły zarazem zdrowie matki¹³.

Generalne i automatyczne wyłączenie odpowiedzialności kobiety za zabicie dziecka poczętego zostało wprowadzone w Polsce *Ustawą z dnia 27 kwietnia 1956 r. o warunkach dopuszczalności przerywania ciąży*. Nastąpiło ono wraz z umożliwieniem dokonywania aborcji z przyczyn społecznych oraz likwidacją prawnokarnych gwarancji ochrony życia ludzkiego. Ustawa ta zawierała także przepisy karne, wprowadzając penalizację w następujących przypadkach:

- zmuszanie w jakikolwiek sposób do poddania się zabiegowi przerywania ciąży przez kobietę – zagrożenie karą do pięciu lat pozbawienia wolności (art. 3),
- dokonanie zabiegu przerywania ciąży za zgodą kobiety ciężarnej, jednak wbrew regulacjom ustawy – zagrożenie karą do trzech lat pozbawienia wolności (art. 4),
- udzielenie kobiecie ciężarnej pomocy w dokonaniu zabiegu przerywania ciąży wbrew regulacjom ustawy – zagrożenie karą do trzech lat pozbawienia wolności (art. 5).

Przepisy karne ustawy z 1956 r. pozbawiły dziecko poczęte ochrony prawnej¹⁴. Dobrem, które było chronione na gruncie tej ustawy (art. 3-5) nie było już życie dziecka, lecz zdrowie matki. Konsekwencją tego założenia było przyjęcie, że

¹¹ E. ZIELIŃSKA. *Przerywanie ciąży. Warunki legalności w Polsce i na świecie*. Warszawa 1990 s. 49.

¹² K. WIAK. *Ochrona dziecka poczętego*. Lublin 2002 s. 66.

¹³ L. BOGUNIA. *Przerwanie ciąży. Problemy prawnokarne i kryminologiczne*. Wrocław 1980 s. 20-21.

¹⁴ H. WOLIŃSKA. *Przerwanie ciąży w świetle prawa karnego*. Warszawa 1962 s. 113-114.

aborcja, która została dokonana przez samą kobietę, jest jedynie samookaleczeniem. W związku z tym nie powinna być penalizowana, zgodnie z zasadą *volenti non fit iniuria*¹⁵.

Przepisy *Kodeksu karnego* z 19 kwietnia 1969 r. stanowiły powtórzenie w tej mierze regulacji z 1956 r., która po raz pierwszy wprowadziła niekaralność wobec kobiety dokonującej aborcji¹⁶.

3. OBECNY STAN PRAWNY W POLSCE – *USTAWA Z DNIA 7 STYCZNIA 1993 R. O PLANOWANIU RODZINY, OCHRONIE PŁODU LUDZKIEGO I WARUNKACH DOPUSZCZALNOŚCI PRZERWANIA CIĄŻY*

Wraz z wejściem w życie ustawy z 1993 r. do obowiązującego wówczas *Kodeksu karnego* wprowadzono art. 149a, który w paragrafie 1 określał przestępstwo spowodowania śmierci dziecka poczętego, zagrożone karą pozbawienia wolności do lat dwóch. W paragrafie 2 tego artykułu wprost wskazano, iż nie podlega karze matka dziecka poczętego, natomiast w paragrafie 3 przewidziano katalog okoliczności wyłączających karalność za zabójstwo dziecka poczętego.

Należy zaznaczyć, że art. 149b d.k.k. określał typ kwalifikowany aborcji:

Kto stosując przemoc wobec kobiety ciężarnej powoduje śmierć dziecka poczętego albo w inny sposób powoduje śmierć dziecka poczętego bez zgody kobiety ciężarnej lub przemocą, groźbą bezprawną albo podstępem doprowadza matkę dziecka poczętego do pozbawienia życia tego dziecka, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Natomiast art. 156a § 1 d.k.k. sankcjonował czyn spowodowania uszkodzenia ciała dziecka poczętego¹⁷:

Kto powoduje uszkodzenie ciała dziecka poczętego lub rozstrój zdrowia zagrażający jego życiu, podlega karze ograniczenia wolności do lat 2.

Nowy parlament, wybrany w 1993 r., podjął próbę zmiany ustawy poprzez wprowadzenie szerokiej podstawy do legalnego zabicia dziecka poczętego ze względów społecznych. Pierwszą próbę zablokował prezydent Lech Wałęsa, natomiast Sejm nie zebrał wystarczającej liczby głosów, aby odrzucić weto. Kolejne starania zostały podjęte po wyborach prezydenckich w 1995 r. (prezydentem został Aleksander Kwaśniewski), doprowadzając do uchwalenia *Ustawy z 30 sierpnia 1996 r. o zmianie ustawy o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach*

¹⁵ L. BOGUNIA. *Przerwanie ciąży* s. 20-21.

¹⁶ A. ZOLL. *Komentarz do art. 152 k.k. W: Kodeks karny. Część szczególna. T. 2 cz. 1. Komentarz do art. 117-211a*. Red. W. Wróbel, A. Zoll. Warszawa 2017 s. 326.

¹⁷ R. KUBIAK. *Prawo medyczne*. Warszawa 2017³ s. 539.

dopuszczalności przerywania ciąży, a także o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 139 poz. 646). Wykreślono z ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. przepis art. 1, wprowadzając w jego miejsce normę potwierdzającą zasadę ochrony prawa do życia, w tym także w fazie prenatalnej, lecz tylko w granicach, które zostały określone w ustawie. Ustawodawca wycofał się w ten sposób z uznania prawa do życia jako przyrodzonego prawa należnego każdej ludzkiej istocie, zaś zakres przysługującej mu ochrony został uzależniony od zapisów zawartych w ustawie zwykłej. Wykreślono z *Kodeksu karnego* pojęcie «dziecko poczęte» oraz wszystkie przepisy, które bezpośrednio chroniły życie i zdrowie istoty ludzkiej przed urodzeniem. Pojawiły się również dwa nowe wskazania do przerywania ciąży, tj. „ciężkie warunki życiowe” bądź „trudna sytuacja osobista” kobiety¹⁸.

11 grudnia 1996 r. do Trybunału Konstytucyjnego trafił wniosek o zbadanie zgodności m.in. art. 1. *Ustawy o zmianie ustawy o planowaniu rodziny z wówczas obowiązującym art. 1, art. 67 ust. 1 i 2, a także art. 79 ust. 1 przepisów konstytucyjnych pozostawionych w mocy na podstawie art. 77 Ustawy konstytucyjnej z dnia 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą RP oraz o samorządzie terytorialnym*¹⁹.

28 maja 1997 r. w wyroku (K 26/96)²⁰ Trybunał Konstytucyjny uznał, że art. 1 pkt 2 i pkt 5 *Ustawy o zmianie ustawy o planowaniu rodziny* są niezgodne z art. 1, a także art. 79 ust. 1 przepisów konstytucyjnych pozostających w mocy na podstawie art. 77 Małej Konstytucji z 1992 r., gdyż naruszają konstytucyjne gwarancje ochrony życia ludzkiego w każdej fazie rozwoju. W uzasadnieniu Trybunał Konstytucyjny stwierdził:

Obowiązujące w Polsce regulacje o charakterze konstytucyjnym nie zawierają przepisu bezpośrednio odnoszącego się do ochrony życia. Nie oznacza to wszakże, iż życie ludzkie nie ma charakteru wartości konstytucyjnej. Podstawowym przepisem, z którego należy wyprowadzać konstytucyjną ochronę życia ludzkiego, jest art. 1 przepisów konstytucyjnych utrzymanych w mocy, w szczególności zaś zasada demokratycznego państwa prawnego. Państwo takie realizuje się bowiem wyłącznie jako wspólnota ludzi, i tylko ludzie mogą być właściwymi podmiotami praw i obowiązków stanowionych w takim państwie. Podstawowym przymiotem człowieka jest jego życie. Pozbawienie życia unicestwia więc równocześnie człowieka, jako podmiot praw i obowiązków.

Orzeczenie to jest przełomowe, ponieważ uznaje życie za wartość konstytucyjną, jak również prawo do jego ochrony. W opinii Trybunału Konstytucyjnego wartość konstytucyjna odnosi się także do fazy prenatalnej, co jest przeszkodą

¹⁸ Tamże s. 540.

¹⁹ Dz.U. nr 84 poz. 426. <<http://www.prawoimedycyna.pl/index.php?str=artykul&id=1349>> [dostęp: 17.03.2017].

²⁰ OTK ZU nr 2/1997 poz. 19. Legalis.

w różnicowaniu wartości życia na różnych etapach jego rozwoju. Duże kontrowersje wywołało przypisanie przez Trybunał Konstytucyjny prawu do życia charakteru absolutnego. Przeciwnicy powoływali się na to, iż prawo do życia nie ma charakteru absolutnego zarówno w świetle obowiązujących wówczas przepisów, jak też w świetle przepisów ratyfikowanych umów międzynarodowych²¹.

Najważniejszymi dla aktualnej ustawy o planowaniu rodziny są art. 4a, 4b i 4c, dodane *Ustawą o zmianie ustawy o planowaniu rodziny*. Określono w nich m.in. kwestie dopuszczalności przerwania ciąży oraz tryb, w jakim ten zabieg może być dokonany. W art. 4a ust. 1 ustalono okoliczności, kiedy może nastąpić przerwanie ciąży, z uwagą, że może je wykonać wyłącznie lekarz, gdy:

- 1) ciąża stanowi zagrożenie dla życia lub zdrowia kobiety ciężarnej („wskazanie medyczne”),
- 2) badania prenatalne lub inne przesłanki medyczne wskazują na duże prawdopodobieństwo ciężkiego i nieodwracalnego upośledzenia płodu albo nieuleczalnej choroby zagrażającej jego życiu („wskazanie eugeniczne”),
- 3) zachodzi uzasadnione podejrzenie, że ciąża powstała w wyniku czynu zabronionego („wskazanie kryminalne”).

Artykuł ten w pozostałych swoich ustępach precyzuje, w jakich okolicznościach i kiedy mogą znaleźć zastosowanie poszczególne punkty ust. 1²².

4. OCHRONA ŻYCIA POCZĘTEGO NA GRUNCIE POLSKIEGO KODEKSU KARNEGO Z 6 CZERWCA 1997 R.

Zmiany legislacyjne, które nastąpiły w latach 1993-2000, doprowadziły do powstania dość skomplikowanego systemu prawnego w zakresie ochrony dziecka poczętego. Ogólne ramy wyznaczają przepisy Konstytucji RP, art. 38 gwarantujący każdemu człowiekowi prawną ochronę życia, a także art. 68 poręczający każdemu prawo do ochrony zdrowia. Szczegółowy zakres prawnej ochrony dziecka poczętego należy rekonstruować z przepisów art. 152-154 oraz art. 157a *Kodeksu karnego*, a także *Ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży* w brzmieniu nadanym jej przez ustawę z dnia 30 sierpnia 1996 r., oraz orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z 28 maja 1997 r., a także przepisów *Ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodzie lekarza* określających warunki dopuszczalności przeprowadzenia

²¹ R. GRABOWSKI. *Prawo do ochrony życia w polskim prawie konstytucyjnym*. Rzeszów 2006 s. 142-143.

²² *Ustawa z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży*. Dz.U. nr 17 poz. 78.

eksperymentu z udziałem dziecka poczętego, wraz ze zmianami wprowadzonymi przez ustawę z 8 lipca 1999 r.²³

Szczególną rolę wśród wymienionych aktów prawnych odgrywa *Kodeks karny* z 1997 r. Przepisy penalizujące „przerwanie ciąży” zostały umieszczone w rozdziale 19: *Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu*. Przepis art. 152 § 1 k.k. stanowi, że przestępstwem jest czyn przerwania ciąży za zgodą kobiety ciężarnej, lecz z naruszeniem przepisów ustawy z 7 stycznia 1993 r. Zagrożone jest ono karą pozbawienia wolności od jednego miesiąca do lat trzech. Surowszą karą – od sześciu miesięcy do ośmiu lat – zagrożone jest przerwanie ciąży wówczas, gdy dziecko poczęte osiągnęło zdolność do samodzielnego życia poza organizmem matki (art. 152 § 3 k.k.). Przestępstwem jest również udzielenie kobiecie ciężarnej pomocy w przerwaniu ciąży z naruszeniem przepisów ustawy bądź nakłanianie jej do tego. Czyn ten jest zagrożony karą pozbawienia wolności do lat trzech (art. 152 § 2 k.k.)²⁴.

W art. 153 k.k. ustawodawca kryminalizuje przerwanie ciąży wbrew woli kobiety ciężarnej. Zachowanie sprawcy tegoż przestępstwa może polegać na przerwaniu ciąży z użyciem przemocy wobec kobiety ciężarnej bądź w inny sposób bez jej zgody, np. przez dokonanie innego zabiegu lekarskiego, na który kobieta ciężarna wyraziła zgodę, jednocześnie wywołując bez jej zgody poronienie. Inny rodzaj zachowania sprawcy polega na doprowadzeniu ciężarnej do przerwania ciąży przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem. Takie przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności od sześciu miesięcy do lat ośmiu. W sytuacji, gdy czyn sprawcy skierowany był przeciwko dziecku poczętemu, które osiągnęło zdolność do samodzielnego życia poza organizmem ciężarnej, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat dziesięciu. Jeżeli następstwem przerywania ciąży wbrew przepisom lub nakłaniania bądź udzielania pomocy do takiego zabiegu jest śmierć ciężarnej, to według art. 154 k.k., kara jest surowsza. Wynosi od roku do lat dziesięciu. W sytuacji, gdy śmierć kobiety ciężarnej jest następstwem tych działań, jednak w sytuacji, gdy płód osiągnął zdolność do samodzielnego życia poza organizmem ciężarnej, a także gdy do przerwania ciąży doszło przy użyciu środków zmuszających, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat dwóch do dwunastu. Surowszą odpowiedzialność poniesie sprawca, jeżeli według przepisu art. 9 § 3 k.k., następstwo w postaci śmierci ciężarnej przewidywał lub mógł przewidzieć²⁵.

Ważną kwestią jest rozróżnienie czynów polegających na zabójstwie w typie podstawowym (art. 148 k.k.), typie uprzywilejowanym (art. 149 k.k.), a także

²³ K. WIĄK. *Ochrona dziecka poczętego* s. 238-239.

²⁴ *Kodeks karny. Część szczególna*. T. I. *Komentarz do artykułów 117-221*. Red. A. Wąsek, R. Zawocki. Warszawa 2010⁴ s. 315.

²⁵ K. WIĄK. *Ochrona dziecka poczętego* s. 252.

czynów polegających na przerwaniu ciąży (art. 152-154 k.k.). Gdy to matka dziecka jest sprawcą, rozgraniczenie dotyczyć będzie dozwolonego przez prawo zabiegu przerwania ciąży i dzieciobójstwa albo też karalnego zabójstwa w typie podstawowym. Z uwagi na fakt, iż w art. 149 k.k. określającym przestępstwo dzieciobójstwa użyto sformułowania «w okresie porodu», kryterium wyznaczającym granicę będzie kryterium położnicze. Oznacza to, że początek akcji porodowej stanowi moment, po którym czyn sprawcy będzie kwalifikowany jako zabójstwo człowieka, nie zaś przerwanie ciąży²⁶.

5. OCHRONA ZDROWIA I PRAWIDŁOWEGO ROZWOJU DZIECKA POCZĘTEGO W PRAWIE POLSKIM

Regulacje *Kodeksu karnego* poza ochroną życia dziecka poczętego obejmują także ochronę jego zdrowia oraz prawidłowego rozwoju²⁷. Kwestia ta została uregulowana w art. 157a § 1 k.k., który penalizuje spowodowanie uszkodzenia ciała dziecka poczętego lub rozstroju zdrowia zagrażającego jego życiu. Przestępstwo to zagrożone jest karą grzywny, ograniczenia wolności bądź pozbawienia wolności od jednego miesiąca do lat dwóch. Przedmiotem ochrony jest tu zdrowie oraz prawidłowy rozwój dziecka poczętego, niezależnie od środowiska, w jakim się znajduje – również *in vitro*. Wskazany czyn ma charakter materialny, zostaje popełniony w momencie powstania skutku – uszkodzenia ciała bądź rozstroju zdrowia nie-narodzonego dziecka²⁸. Przestępstwa nie popełnia lekarz, gdy uszkodzenie ciała bądź rozstrój zdrowia dziecka poczętego były następstwem działań leczniczych, niezbędnych dla uchylenia niebezpieczeństwa zagrażającego zdrowiu albo życiu kobiety ciężarnej lub dziecka poczętego (art. 157a § 2 k.k.)²⁹. W § 3 art. 157a k.k. objęto klauzulą niepodlegania karze matkę dziecka poczętego.

Ponadto Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniu z 28 maja 1997 r. uznał, że ochrona dziecka poczętego znajduje także zasadność w przyjętej przez Polskę *Konwencji o prawach dziecka*. Zgodnie z postanowieniami *Konwencji*, państwa-strony uznają, że dziecko ma prawo do korzystania z możliwie jak najlepszego stanu zdrowia (art. 24 ust. 1). Są one ponadto zobowiązane do tego, by zapewnić

²⁶ P. JABŁOŃSKA. *Dzieciobójstwo – zabójstwo uprzywilejowane*. „Warszawskie Studia Pastoralne” 2013 nr 19 s. 27-45.

²⁷ M. GAŁĄZKA, R. HAŁAS, S. HYPŚ, D. SZELESZCZUK, K. WIAK. *Kodeks karny. Część szczególna. Pytania. Kazusy. Tablice*. Warszawa 2014³ s. 31.

²⁸ A. ZOLL. *Komentarz do art. 152 k.k.* s. 355.

²⁹ M. BUDYN-KULIK, P. KOZŁOWSKA-KALISZ, M. KUKLIK, M. MOZGAWA. *Kodeks karny. Komentarz*. Red. M. Mozgawa. Warszawa 2019⁹ s. 310.

matkom właściwą opiekę prenatalną i postprenatalną (art. 24 ust. 2 lit. d), co w konsekwencji stanowi gwarancję dla dziecka poczętego³⁰.

Do wzmocnienia pozycji dziecka poczętego na gruncie prawa polskiego w dużej mierze przyczyniło się wejście w życie *Ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka*. Ustawa ta po raz pierwszy wprowadziła do systemu prawa polskiego normatywną definicję pojęcia «dziecko» (art. 2 ust. 1), gdzie dzieckiem jest każda istota ludzka od poczęcia do osiągnięcia pełnoletności³¹.

Działanie wbrew woli kobiety ciężarnej prowadziłoby do odpowiedzialności karnej z art. 192 k.k. za przeprowadzenie zabiegu medycznego bez zgody pacjenta. W doktrynie spotkać się możemy ze stanowiskiem, że matka dziecka przed jego urodzeniem nie może być uznana za jego przedstawiciela ustawowego, a co za tym idzie nie ma prawa wyrazić lub nie wyrazić zgody na przeprowadzenie zabiegów medycznych wobec dziecka poczętego. W takiej sytuacji lekarz albo matka powinni być zobligowani, aby zwrócić się do sądu opiekuńczego, by ten wydał zgodę na przeprowadzenie zabiegu wobec dziecka poczętego. Podobnie lekarz powinien zwrócić się do sądu opiekuńczego celem uzyskania zgody zastępczej w sytuacji, kiedy matka odmawia wykonania istotnego zabiegu medycznego z punktu widzenia życia i zdrowia dziecka poczętego³².

Wykładnia derywacyjna daje możliwość ustalenia w miarę jednoznacznie norm prawnych, co wynika z założenia o normatywności tekstów prawnych. Wobec tego ustalono, iż termin «dziecko poczęte» na gruncie prawa karnego oznacza istotę ludzką od chwili zapłodnienia. W związku z powyższym od tego momentu prawo karne chroni życie ludzkie, co nie znaczy, że prawo w sposób jednoznaczny rozstrzyga wątpliwości, które występują w innych dyscyplinach naukowych. Bez wątpienia wyznacza początek prawnokarnej ochrony życia ludzkiego w fazie prenatalnej³³.

6. OCHRONA ŻYCIA POCZĘTEGO W PRAWIE KANONICZNYM

Życie to najwyższa wartość, którą człowiek otrzymuje od Boga. Nauka Kościoła katolickiego bezwzględnie chroni życie od momentu poczęcia aż do naturalnej śmierci. Kościół zawsze stał i nadal stoi na stanowisku opowiadającym się za

³⁰ *Kodeks karny. Część szczególna*. T. I s. 353.

³¹ P. JABŁOŃSKA. *Wolność sumienia i wyznania osoby małoletniej w Polsce w latach 1918-2015*. Kraków 2018 s. 310-312.

³² P. DANILUK. *Czynność lecznicza jako kontratyp*. „Prawo i Medycyna” 2008 nr 2 s. 27.

³³ P. RAFAŁOWICZ. *Początek ochrony życia dziecka poczętego – analiza przedmiotu ochrony przestępstw aborcyjnych*. „Pomeranian Journal of Life Sciences” 2016 nr 62 (3) s. 62-66.

bezwzględną ochroną życia, nie uznając przesłanek, które dopuszcza ustawodawca państwowy³⁴.

Od początków istnienia Kościoła przerwanie ciąży uznawane było za zło moralne, a jednocześnie poważne wykroczenie przeciwko Bogu i Jego prawu, przez co traktowane było jako czyn przestępny. Przystępstwo zaś wymagało odpowiedniego usankcjonowania. Konstytucja apostolska *Effraenatam* Sykstusa V z 29 października 1588 r. wskazywała, że za przestępstwo spędzenia płodu należy karać jak za przestępstwo zabójstwa. Za obydwu papież ustanowił karę ekskomunikacji *latae sententiae*. Kara ta zastrzeżona była osobiście papieżowi, co oznaczało, że nikt inny nie mógł udzielić od niej absencji. 31 maja 1591 r. papież Grzegorz XIV w konstytucji apostolskiej *Sedes Apostolica* utrzymał karę ekskomunikacji, ale uznał, że będzie ona zastrzeżona już tylko dla biskupa. W późniejszym czasie przepis ten utrzymał w mocy także papież Pius IX. Następnie norma została umieszczona w kodeksie Benedykta XV z 1917 r. Wtedy problem ochrony życia po raz pierwszy trafił do prawodawstwa kościelnego³⁵.

Kodeks prawa kanonicznego z 1917 r. stanowił w kan. 2350, że każdy (także matka), kto spędza płód, podlega z chwilą nastąpienia skutku ekskomunikacji *latae sententiae* zastrzeżonej ordynariuszowi. Kodeks stanowił również, że spędzenie płodu polega na działaniu poprzez zabiegi zmierzające do usunięcia niedojrzałego płodu z łona matki, w okresie od poczęcia do szóstego miesiąca ciąży. Spędzeniem płodu nie było zatem jego usunięcie następujące po szóstym miesiącu ciąży, traktowane jako przyspieszenie porodu³⁶. Aby popaść w karę, konieczne było czynne zaangażowanie, gdyż do zaistnienia przestępstwa musiał nastąpić skutek przestępstwa, a więc samo spędzenie płodu. Sprawca, który przemocą lub namową doprowadził do wystąpienia skutku, oraz pomocnicy konieczni, bez których udziału nie doszłoby do poronienia, podlegali cenzurze (kan. 2231, 2209 KPK/17). Nie podlegali karze zaś ci, którzy ułatwiali spędzenie płodu, jeżeli bez ich współdziałania skutek i tak by nastąpił. Od poczytalności przestępstwa uwalniała nieznajomość ciężko zawiniona, o ile nie występowała *ignorantia crassa* lub *affectata*, a także ciężka bojaźń z powodu nieuniknionego niebezpieczeństwa³⁷.

Analizując prawodawstwo kościelne w odniesieniu do przestępstwa *procuratio abortus*, zauważyć można, szczególnie po 1591 r., ewolucję zmierzającą do złagodzenia przepisów penalizujących to przestępstwo. Niemniej jednak czyn ten wciąż pozostawał jednym z najpoważniejszych wykroczeń przeciwko ludzkiemu życiu. Dostrzec to można w doktrynie, która była niezmiennie głoszona przez

³⁴ P. GŁUCHOWSKI. *Kanoniczna odpowiedzialność za dokonanie przestępstwa aborcji* s. 131.

³⁵ *Codex Iuris Canonici Pii X Pontificis Maximi iussu digestus Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus* (27.05.1917). „Acta Apostolicae Sedis” 9:1917, pars II, s. 1-593 [dalej: KPK/17].

³⁶ F. BĄCZKOWICZ. *Prawo kanoniczne. Podręcznik dla duchowieństwa*. T. 2. Opole 1958³ s. 624.

³⁷ *Tamże* s. 624.

Urząd Nauczycielski Kościoła, a także w ustawodawstwie kościelnym, które swoimi regulacjami godziło w każdą formę zamachu na życie nienarodzonych³⁸.

Wśród norm kanonicznych aktualnie obowiązujący *Kodeks prawa kanonicznego* z 1983 r.³⁹ stanowi podstawowy akt normatywny Kościoła rzymskokatolickiego, który w kan. 1398 stwierdza:

Kto powoduje przerwanie ciąży, po zaistnieniu skutku, podlega ekskomunice wiążącej mocą samego prawa.

Z zacytowanego wyżej kanonu wynika, że przestępstwo aborcji polega na skutecznym przerwaniu ciąży. Sama próba dokonania aborcji nie jest przestępstwem. Tak więc, aby mówić o przestępstwie, trzeba mieć pewność, iż podjęte działanie doprowadziło do przerwania ciąży⁴⁰.

Kara kanoniczna w świetle *Kodeksu prawa kanonicznego* ma charakter duszpasterski, gdyż jej celem jest zachowanie moralności całego Kościoła, a także dobra samego winowajcy. Dlatego też sprawujący władzę wykonawczą powinni z niej korzystać tylko wówczas, gdy jest to kara konieczna do obrony porządku prawnego w Kościele⁴¹. Karą za przestępstwo określone w kan. 1398 KPK/83 zaciąga się sankcję karną – cenzurę (ekskomunikę) *latae sententiae*⁴². Wobec przestępstwa przerwania ciąży prawodawca wymienia karę poprawczą, jaką jest ekskomunika (*excommunicatio*), co oznacza wyłączenie. Stąd też kara ekskomuniki na gruncie KPK/83 polega na wyłączeniu (wykluczeniu) chrześcijanina ze społeczności wiernych ze wszystkimi skutkami przewidzianymi w KPK/83⁴³.

Ekskomunika może być nałożona mocą samego prawa (*latae sententiae*), w stosunku do której stosuje się przepisy kan. 1331 § 1 KPK/83, a także wymierzona bądź deklarowana (*ferendae sententiae*), w stosunku do której stosuje się przepisy kan. 1331 § 2 KPK/83. *Kodeks kanonów Kościołów wschodnich* z 1990 r.⁴⁴ podaje odpowiednik do omawianego kanonu z KPK/83, jakim jest przepis kan. 1450 § 2 KKKW. Przepis ten za spowodowanie aborcji nakłada karę ekskomuniki większej, a wobec duchownego zastosowanie także innych kar, nie wyłączając depozycji, tj. wydalenia ze stanu duchownego. Przepisy KKKW przedstawiają rozróżnienie ekskomunik na ekskomunikę mniejszą, a także ekskomunikę większą. Kara ekskomuniki większej nakładana w świetle norm KKKW nie różni się w skutkach

³⁸ W. WENZ. *Ochrona życia dziecka poczętego w prawie kanonicznym*. „Kościół i Prawo” 5 (18) 2016 nr 2 s. 142.

³⁹ *Kodeks prawa kanonicznego*. Poznań 1983 [dalej: KPK/83].

⁴⁰ A. CALABRESE. *Diritto penale canonico*. Citta del Vaticano 1996 s. 360.

⁴¹ Kan. 1317 i 1341 KPK/83; J. ARIAS. *Księga VI. Sankcje w Kościele*. W: *Kodeks prawa kanonicznego. Komentarz*. Red. P. Majer. Kraków 2011. s. 983.

⁴² J. ARIAS. *Księga VI. Sankcje w Kościele* s. 1045.

⁴³ *Tamże* s. 1002.

⁴⁴ *Kodeks kanonów Kościołów wschodnich promulgowany przez papieża Jana Pawła II*. Lublin 2002 [dalej: KKKW].

niczym od ekskomuniki *latae sententiae* nakładanej przez KPK/83, bowiem obie zabraniają ekskomunikowanemu przyjmować sakramenty⁴⁵.

W karę ekskomuniki popadają wszyscy, którzy doprowadzają do przerwania ciąży. Matka dziecka zaciąga karę ekskomuniki, jeżeli sama doprowadza do przerwania ciąży albo gdy korzysta z czyjejś interwencji dokonanej na swojej osobie. Karze ekskomuniki podlega także lekarz, który w sposób świadomy dokonuje aborcji, oraz wszyscy jego pomocnicy powodujący swoim działaniem skuteczne przerwanie ciąży⁴⁶.

Aborcja może być dokonana w sposób bezpośredni albo pośredni. W pierwszym przypadku polega na intencjonalnym działaniu przy wykorzystaniu ściśle określonych środków i metod, zawsze jest przestępstwem i nie jest dozwolona⁴⁷. Natomiast w drugim przypadku może przybierać różne formy i różnie może być interpretowana przez prawo karne Kościoła. Niedozwolone jest zatem działanie, przez które aborcja staje się środkiem pozwalającym osiągnąć pozytywny cel dotyczący zdrowia matki. Dozwolone jest zaś działanie, które zmierza do ratowania zdrowia matki, jeżeli aborcja nie staje się środkiem, lecz jedynie konsekwencją podjętego leczenia. W tej sytuacji ani lekarz, ani matka nie zaciągają kary ekskomuniki, ponieważ ich intencją nie było dokonanie aborcji. Warto dodać, że osoba dokonująca wielokrotnie aborcji, tyle razy zaciąga ekskomunikę, ile razy dokonała aborcji⁴⁸.

Naczelną kwestią w przedstawianiu aborcji jako przestępstwa jest tzw. *voluntas sceleris*, tj. wola dokonania przerwania ciąży⁴⁹. Wiemy już, że nie ma znaczenia sposób dokonania aborcji, ważna jest zaś *intentio criminis*, która staje się przyczyną, celem i środkiem prowadzącym do przerwania ciąży. Bez względu na sposób dokonania aborcji *intentio criminis* jest tą, która prowadzi do zamierzonego skutku⁵⁰.

Kara ekskomuniki za przestępstwo przerwania ciąży (kan. 1355 § 2) może być zdjęta przez ordynariusza miejsca, w którym osoba będąca w karze ekskomuniki posiada stałe bądź tymczasowe zamieszkanie lub na terenie którego się aktualnie znajduje. Mówiąc o zakresie sakramentalnym, na podstawie prawa powszechnego od kary ekskomuniki oprócz ordynariusza miejsca może uwolnić każdy biskup, kanonik penitencjarz kościoła katedralnego i kolegiackiego (kan. 508 § 1), kapelani w szpitalach, więzieniach, a także kapelani podróżujący na morzu (kan. 556 § 2). Taką władzę w ramach sakramentalnej spowiedzi mają także spowiednicy

⁴⁵ Tamże s. 916.

⁴⁶ F. LEMPA. *Ochrona poczętego życia ludzkiego w świetle doktryny i Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 roku*. „Kościół i Prawo” 1991 nr 9 s. 251-269.

⁴⁷ K.H. PESCHKE. *Etica Cristiana*. T. II. Roma 1985 s. 470.

⁴⁸ G. LESZCZYŃSKI. *Aborcja i jej aspekty karne* s. 62-63.

⁴⁹ G. DI MATTIA. *Laborto: aspetti medico – legali e punibilitr in diritto canonico*. „Appolinaris” 61:1988 s. 769.

⁵⁰ Tamże, s. 770.

delegowani do tego, zgodnie z kan. 137 § 1 KPK, przez ordynariusza. Ponadto oprócz sytuacji, w której spowiednicy mogą uwalniać od kary ekskomuniki, taką władzę ma każdy spowiednik w wypadkach nadzwyczajnych, tj. w niebezpieczeństwie śmierci (kan. 976), a także w wypadku nagłym (kan. 1357 § 1).

Oprócz kary ekskomuniki ustawodawca kościelny ustanowił także sankcje karne na duchownego i zakonnika. Duchowny, który dopuścił się przestępstwa przerwania ciąży jako sprawca lub współsprawca, zaciąga nieprawidłowość. Jak wynika z kan. 1044 § 1, jest to stała przeszkoda tak do przyjęcia dalszych święceń, jak również wykonywania już posiadanych. Zakonnik, który winny byłby przestępstwa, powinien zostać wydalony z instytutu (kan. 695 § 1). Zgodnie z kan. 1047 § 2, jeżeli zakonnik jest duchownym, zaciąga ponadto powyżej wskazane nieprawidłowości, którymi jest związany także po wydaleniu z zakonu. Od nieprawidłowości za spędzenie płodu ludzkiego dyspensuje jedynie Stolica Apostolska (kan. 1047 § 2).

Analizując, czy dana osoba popełniła przestępstwo przerwania ciąży, tak spowiednik, jak i sędzia kościelny muszą mieć na uwadze fakt, iż prawodawca za popełnione przestępstwo nie zawsze nakłada karę przewidzianą w ustawie karnej, co wynika z kan. 1323. Jak wynika z kan. 1324 § 3 wszelkie okoliczności, które mogłyby zmniejszać pocztytalność karną niezbędną do popełnienia czynu przestępczego wyjmują sprawcę spod kar *latae sententiae*.

Ustawodawca w *Kodeksie prawa kanonicznego* zawarł również możliwość ochrony życia poczętego poprzez przyznanie matce prawa do separacji, a więc odejścia od męża w sytuacji, gdy ten stanowiłby poważne niebezpieczeństwo dla jej duszy lub ciała, a także dla jej nienarodzonego dziecka (kan. 1153 § 1). Na podstawie tego kanonu można uznać, iż żona będąca w ciąży, zmuszana przez męża do spędzenia płodu namową, przemocą czy też groźbą bezprawną albo innym sposobem, może od niego odejść⁵¹.

ZAKOŃCZENIE

Penalizacja aborcji w Polsce budzi wiele kontrowersji. Jest polem do gorącej dyskusji między zwolennikami aborcji a jej przeciwnikami. Odmiennie poglądy prowadzą do powstawania nowych projektów ustaw zakładających zaostrzenie regulacji dotyczących dopuszczalności aborcji bądź też wprowadzających liberalizację tych przepisów. W optyce Kościoła katolickiego nie ulega wątpliwości, że życie człowieka zaczyna się w chwili jego poczęcia. Zwolennicy liberalizacji przepisów dotyczących ochrony życia bardzo często zapominają o godności ludzkiej każdej istoty i jej wrodzonym, niezbywalnym prawie do życia. Zapominają również,

⁵¹ W. WENZ. *Ochrona życia dziecka poczętego* s. 152.

że poszanowanie świętości życia ludzkiego powinno być nadrzędną zasadą praktyki medycznej, podobnie jak propagowanie prawa do życia jest podstawowym obowiązkiem władz publicznych. Żadna istota ludzka nie może decydować o tym, że życie innej istoty ludzkiej powinno się zakończyć.

BIBLIOGRAFIA

- ARIAS J., *Księga VI. Sankcje w Kościele*. W: *Kodeks prawa kanonicznego. Komentarz*. Red. P. Majer. Kraków 2011.
- BĄCZKOWICZ F., *Prawo kanoniczne. Podręcznik dla duchowieństwa*. T. 2. Opole 1958³.
- BOGUNIA L., *Przerwanie ciąży. Problemy prawnokarne i kryminologiczne*. Wrocław 1980.
- BUDYN-KULIK M., KOZŁOWSKA-KALISZ P., KUKLIK M., MOZGAWA M., *Kodeks karny. Komentarz*. Red. M. Mozgawa. Warszawa 2019⁹.
- CALABRESE A., *Diritto penale canonico*. Citta del Vaticano 1996.
- CHAZAN B., SIMON W., *Aborcja przyczyny, następstwa, terapia*. Wrocław 2009.
- Codex Iuris Canonici Pii X Pontificis Maximi iussu digestus Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus* (27.05.1917). „Acta Apostolicae Sedis” 9:1917, pars II, s. 1-593.
- DANILUK P., *Czynność lecznicza jako kontratyp*. „Prawo i Medycyna” 2008 nr 2.
- Dz.U. nr 84 poz. 426. <<http://www.prawoimedycyna.pl/index.php?str=artykul&id=1349>> [dostęp: 17.03.2017].
- FIJAŁKOWSKI W., *Rodzicielstwo zgodne z naturą*. Poznań 1999.
- GAŁĄZKA M., HAŁAS R., HYPŚ S., SZELESZCZUK D., WIAK K., *Kodeks karny. Część szczególna. Pytania. Kazusy. Tablice*. Warszawa 2014³.
- GŁUCHOWSKI P., *Kanoniczna odpowiedzialność za dokonanie przestępstwa aborcji (kan. 1398) w kontekście przesłanek dopuszczalności przerywania ciąży w prawie polskim*. „Kościół i Prawo” 4 (17) 2015 nr 2 s. 131-149.
- GRABOWSKI R., *Prawo do ochrony życia w polskim prawie konstytucyjnym*. Rzeszów 2006.
- JABŁOŃSKA P., *Dzieciobójstwo – zabójstwo uprzywilejowane*. „Warszawskie Studia Pastoralne” 2013 nr 19 s. 27-45.
- JABŁOŃSKA P., *Wolność sumienia i wyznania osoby małoletniej w Polsce w latach 1918-2015*. Kraków 2018.
- Kodeks kanonów Kościołów wschodnich promulgowany przez papieża Jana Pawła II*. Lublin 2002.
- Kodeks karny. Część szczególna*. T. 1. *Komentarz do artykułów 117-221*. Red. A. Wąsek, R. Zawocki. Warszawa 2010⁴.
- Kodeks prawa kanonicznego*. Poznań 1983.
- KUBIAK R., *Prawo medyczne*. Warszawa 2017³.
- LEMPA F., *Ochrona poczętego życia ludzkiego w świetle doktryny i Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 roku*. „Kościół i Prawo” 1991 nr 9 s. 251-269.
- LESZCZYŃSKI G., *Aborcja i jej aspekty karne*. „Łódzkie Studia Teologiczne” 10:2001.
- MATTIA DI G., *Laborto: aspetti medico – legali e punibilitr in diritto canonico*. „Appolinaris” 61:1988.
- PESCHKE K.H., *Etica Cristiana*. T. II. Roma 1985.

- RAFAŁOWICZ P., *Początek ochrony życia dziecka poczętego – analiza przedmiotu ochrony przestępstw aborcyjnych*. „Pomeranian Journal of Life Sciences” 2016 nr 62 (3).
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. – Kodeks karny*. Dz.U. 1932 nr 60 poz. 571 ze zm.
- SKRZYPCZAK J., PISARSKI T., *Poronienie (abortus)*. W: *Położnictwo i ginekologia*. Red. T. Pisarski. Warszawa 1996 s. 196-204.
- SZTAFFROWSKI E., *Podręcznik prawa kanonicznego*. T. 4. Warszawa 1986.
- Ustawa z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży*. Dz.U. nr 17 poz. 78.
- WEJBERT-WĄSIEWICZ E., *Aborcja w dyskursie publicznym. Monografia zjawiska*. Łódź 2012.
- WENZ W., *Ochrona życia dziecka poczętego w prawie kanonicznym*. „Kościoł i Prawo” 5 (18) 2016 nr 2 s. 127-165.
- WERNZ F.X., VIDAL P., *Ius Canonicum*. T. VII. Romae 1951.
- WIAK K., *Ochrona dziecka poczętego*. Lublin 2002.
- WOLIŃSKA H., *Przerwanie ciąży w świetle prawa karnego*. Warszawa 1962.
- ZIELIŃSKA E., *Przerywanie ciąży. Warunki legalności w Polsce i na świecie*. Warszawa 1990.
- ZOLL A., *Komentarz do art. 152 k.k.* W: *Kodeks karny. Część szczególna*. T. 2 cz. 1. *Komentarz do art. 117-211a*. Red. W. Wróbel, A. Zoll. Warszawa 2017.
- ZOLL A., *Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu*. W: *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz LEX*. T. 2. *Komentarz do art. 117-277 KK*. Warszawa 2013⁴.

Streszczenie. Przedmiotem artykułu jest analiza regulacji prawnych dotyczących przerywania ciąży w prawie polskim i prawie kanonicznym. Głównym celem artykułu jest ukazanie motywów, jakimi kierowali się ustawodawca państwowy i ustawodawca kościelny, penalizując czyn przerywania ciąży, a także ukazanie różnic, jakie istnieją w obydwu porządkach prawnych w zakresie penalizacji aborcji. Aby tego dokonać, niezbędna jest charakterystyka regulacji obydwu porządków prawnych w oparciu o obowiązujące akty prawne. Główne akty to: *Ustawa z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży*, *Kodeks karny z 6 czerwca 1997 r.* w ustawodawstwie polskim oraz *Kodeks prawa kanonicznego* w ustawodawstwie kościelnym.

Słowa kluczowe: dziecko poczęte, aborcja, prawo polskie, prawo kanoniczne, życie, zdrowie.